

NGƯỜI TÌNH CỬA CHAPA.

CAO MỸ NHÂN

Mới sáng ngày ra, tôi đã nghe thính tiếng réo gọi từ thâm tâm, chàng A Phở muôn đời ở Chapa xưa, mà tôi không thể nào quên được dáng hình thô kệch, ngốc nghếch, ngờ ngác ...bên tai, cùng tiếng gió hú nhẹ thổi, lượn trong hơi thở dài toàn mùi thuốc lá rừng .

Tôi tung mồm ngơ dậy, nhìn ra cửa sổ, mặt trời hôm nay màu vàng, không thật đỏ thắm như mấy tuần trước đây, có nghĩa là khí lạnh cửa sương đêm còn bao phủ .

Đó là màu mặt trời ở lâm nguyên nhiều cây cao và ghê hơn như lúc nào cũng có ma đứng cạnh ...

Và đó cũng là màu mặt trời đẹp nhất, vào những ngày trong sáng nhất, im ắng nhất ở nơi tôi đã được sinh ra, CHAPA, vắng , tôi muốn kể hay chép nên nhắc lại thời thơ ấu, niên thiếu, quanh ngôi nhà có 3 mặt tường là kiến thật dày, còn vách tường phía sau đã áp vô đá núi .

Đó là hình ảnh đầu tiên tôi thường thấy mỗi năm vào dịp xuân v, cùng hình ảnh chàng a phở bất biến trong tâm tư tôi, mỗi mùa xuân tôi trở lại gặp chàng, người tình cửa quái cửa Chapa thưa độ nhất bán thế kỷ 20 vừa qua, nghĩa là trước cái năm đất nước VIỆT NAM chia đôi, 1954.

Tôi phải dựa vào chàng ta, một nhân vật thực hư hiện trong ký ức 70 năm qua.

Ông này, chàng a phở bây giờ rất buồn, và rất nhiều năm rồi đã rất buồn mỗi lần người mán mừng y cô đơn đi trên con đường không còn một dẫu vệt cũ .

Chàng a phở Chapa, phải chép danh rõ ràng là người Mèo mới đúng. Cho dẫu sau này , tôi được biết không còn danh xưng Mèo nữa , mà nào là H 'Mong, nào Miêu, Dao, thậm chí còn kêu chàng

là Miu gì đó ...

Nhưng là chi thì là, với tôi thà a Chapa trước khi phải vào châu thổ sông Hồng Hà, tôi vẫn thấy dân chúng sinh sống ở lâm nguyên này, vẫn chỉ nói với nhau 2 chữ : người Mèo .

Thì đã hơn một lần tôi kể với quý vị là người Mèo, mà trong đó có chàng a phải chung chung kia, cư ngụ trên những vạt núi cao nhứt, phía đông thấp hơn của núi non là xã hội của người Mán .

Rồi cứ như thế, càng gần thế giới người Kinh, tức Việt tộc văn minh, tiện nghi là các sắc tộc cơ bản như : Mường, Tày , Nùng (còn gọi là Nông ?) , Sáng sủa đẹp mắt vẫn là người Thái (Thái trắng, Thái đen) .

Trở lại Chapa như tôi muốn kể hôm nay về chàng a phải cùng những gì chung quanh chàng ta...

Sáng nay A Phải nhắc rằng : " Có thấy mùa xuân sắp vào không , cho dù còn mùa trắng đông rét mướt nữa , nhưng trong khắp các buôn bản, nhứt là ở vùng Mường Hoa, không khí sinh tồn rõ rệt lại . "

Còn những hơn trăm ngày nữa mới thấy mặt mùa xuân, sao bản Mường Hoa mừng rỡ đi đâu chi vậy chứ ? "

À, họ ra sức thay đổi những luồng hoa, họ ra sức dệt thêu cặm dệt màu như sắc hoa ngoài trời , nhứt là họ tự may những xiêm y sắc sỡ , không phân biệt tuế tác, họ thảnh thơi sống giữa thiên nhiên ...

Thì vẫn từ xưa vậy rồi, có chi khác hơn đâu ?

Hơn chứ, hơn nhiều lắm , dù không phải hơn theo tiếng hú vượn xa, tiếng chim gần nhà vv... mà chúng ta không thể tìm thấy một Chapa thơ mộng, thản thoai nữa .

Tôi rời Chapa đi lâu quá rồi, tôi không hiểu những đi đâu bạn nói a phải à.

Thì này nhé, chữ CHAPA, đã ch^o còn trong ký ức những ai s^ong ở đó mấy chục năm xưa r^ot xưa thôi. Chapa nay kêu là SA PA, vâng SA PÁ , chính là Sa PÁ nguyên b^on c^oa H' MONG đ^oy, người Trung Hoa lại làm rõ nghĩa ra SA PA là Bãi Cát .

Thì thì từ đây, chúng mình cứ kêu BÃI CÁT cho hi^ou ngay nha.

Được, cũng có nghĩa là ngày xưa, tôi được sinh ra nơi Bãi Cát ư ? Thì có sao đâu.

Đừng liên tư^ong máy móc vậy, bạn vừa nói ngôi nhà th^oa bé thơ bạn ở với cha mẹ, là ngôi nhà " th^on thoại " toàn vách tường bằng ki^on cơ mà, ô nhà như các lâu đài trong chuyện c^o tích vậy nh^o ?

A , đó ch^o là " Nhà chức vụ " ba tôi được c^op từ thời Tây, ba tôi không làm công việc giám đ^oc s^o máy điện kiêm s^o máy nước Chapa, sẽ không được ở nhà đó nữa .

Một loạt những vị công chức cao c^op ở Chapa thời đó như ba tôi, đ^ou có nhà ở như vậy , b^oi lẽ Chapa là làng ngh^o mát c^oa những ông tây bà đ^om người Pháp s^ong trên toàn cõi Đông Dương thời Pháp thuộc, nên không lạ khi Chapa mang m^ou s^oc Âu Châu từ bu^oi đ^ou tiên khai sáng, đ^ou th^o k^o 20 vừa qua.

Đứng trước một rừng đào cánh kếp tươi vui, r^oc rỡ, người ta d^o quên đi những b^on b^o ý thức, tư duy mà sau này có th^o hi^ou phạm trù ý thức hệ, thì Chapa th^oa đó chính là ngưỡng c^oa c^oa thiên đường nơi hạ giới Việt Miên Lèo, mà thực dân Pháp tóm gọn trong 2 chữ Đông Dương quen tai.

Và n^ou quý vị c^on bi^ot chi ti^ot v^o một SA PA, hậu thân c^oa CHAPA xưa, lập tức có hàng trăm phương tiện giúp quý vị đi tới một SA PA, không ph^oi CHAPA, nơi sanh quán c^oa tôi.

Do đó tôi không t^ong hợp công việc c^oa một hướng d^on viên du lịch, tôi lại th^om thì với chàng a ph^o già nua, hay có th^o gọi là lão phu mi^on núi Fan Si Pan, ti^ong Mèo là Hua Si Pan, được hi^ou là Núi Đá Kh^ong L^o , cao 3143 m, coi như cao nh^ot Đông

Dương đ̣y .

Nhưng với a ph̄ l̄i thời, thì hàng loạt a ph̄ hiện đại với quần jean, áo khoác da bò, hút thuốc Ăng Lê 3 s̄ 5 , túi th̄ c̄m đ̄ làm dáng với các cô gái thị thành từ nam ra b̄c, quý vị sẽ không th̄ th̄y được những đoạn đường rừng lá to b̄n , có ngàn loài hoa hīm, độc, mà s̄c hoa anh túc tuyệt vời tự nó thích hợp với c̄m quan khách mộ điệu : không giới hạn m̄u s̄c, và không bó buộc hình th̄.

B̄i đó là loài hoa làm say đ̄m, huȳn hoặc ...lòng người , hoa nha phīn, hay hoa thuốc phiện vậy .

Lớp a ph̄ xa xưa không bị loài hoa trên làm đ̄m chìm cuộc s̄ng, vì một lý do r̄t đ̄n dị, nó từ cây độc n̄ ra, nhưng nó ch̄ ví như hoa dại ̄ núi cao, rừng th̄m.

N̄u không có ánh sáng văn minh, không có phong thái huȳn hư, nha phīn hoa không được bīt đ̄n .

Song khi loài hoa anh túc đó được th̄ nhân chính thức đánh giá v̄ s̄c m̄u hoa bướm thiên nhiên, hoa thuốc phiện mới xứng danh là hoa khôi th̄m mỹ .

Có ai mang nó v̄ nhà làm tươi đẹp khuôn viên, s̄nh đường không ? Nó, hoa anh túc ̄y, lại bị l̄n lộn với hoa phù dung ̄ các vùng đ̄ng bằng .

Hoá cho nên người ta ch̄ mượn một chút danh nghĩa " phù dung " nơi các bàn đèn thuốc phiện : Khói phù dung.

Cái ch̄t khói phù dung này đã qūn quýt, v̄n vương không ít những thi sĩ, chính khách đi tìm một th̄ giới hoang tư̄ng .

Người a ph̄ cuối cùng, có lẽ vậy thật, vì lớp tūi ông ta tr̄ nh̄t đã s̄p tròn trăm năm, ông ta th̄ dài ch̄ cho tôi cái biên giới hoa đào dù đẹp th̄ , từ Lai Châu tới Cao Bằng c̄ trăm năm trước, nh̄t là từ n̄a th̄ k̄ nay, đã phạt ngang .

Việt Nam là Việt Nam, Vân Nam là Trung qūc , không ph̄i vì

hoa mà chín b^ỏ làm mười , người ta đã thực sự không thương tiếc m^{àu} hoa đ^{ẹp} như ánh r^{ạng} đông nữa .

Biên giới hoa đào đã l^ở loét tr^{ên} m^{ặt} k^ha .

Bên này vực hào sâu là cây g^ỗ lớn, đ^ể thay th^ế m^{ỗi} 5 hay 10 năm sinh lợi.

Đôi nơi còn tr^ởi th^{ấm} hoa tr^{ắng} xoá, đó là hoa ban dưới trạm đường vô định ^ở chân núi Hoàng Liên .

Cũng ^ở dưới lớp hoa ban tr^{ắng} m^{àu} tang đó, là những n^{ăm} m^{ười} sĩ quan VIỆT NAM CỘNG HOÀ bị đi tù tập trung c^{ải} tạo, bị chôn vùi nông cạn, không có giọt nước m^{ắt} thân nhân rớt th^{ấm} ướt thân tàn, vì đường trường cách tr^ở .

Nghĩ cho cùng, SA PA hay SA PÁ bây giờ, đã qua th^{ời} k^h mới , 1/5 c^{ủa} ki^{ếp} người xa lạ, còn gì nơi ngưỡng c^{ủa} thiên đường đông nam châu Á nh^ư .

Chứ n^{ếu} không quý vị sẽ h^{ỏi} là, n^{ếu} cái B^{ÃI} C^{ÁT} Sa Pa đó cứ mặc nhiên trước th^{ời} x^ã hội, qua những bi^{ến} thiên lịch s^ử, thì chúng ta có gì hay tìm gì nơi Làng Chapa (Village Chapa) còn được dịch ra là Xã Xuân Viên, huyện Chapa

T^{ỈNH} Laokay, bây giờ gọi là thị xã Sa Pa, t^{ỈNH} Lào Cai đó .

Như vậy, làm th^ế nào dịch sát tên cái B^{ÃI} C^{ÁT} SA PA thuộc Ph^ủ C^{ẢI} (Lao Cai ti^{ếng} Hoa là Lão Nhai , đ^ể nam thanh nữ tú ra Chợ Tình gặp gỡ, hẹn hò, nên duyên ch^{ồng} vợ .

Ngoài r^{ừng} núi Fan Si Pan cao ng^{ất} ngư^{ng} mà đa s^ố dân s^ốc tộc quanh vùng tây b^{ên} k^{hu} là " T^{ỈNH} Đá Kh^{ông} L^Ạ,

hiện nay người ta khai thác thành những đi^{ểm} du lịch được x^{ếp} vào hạng nh^{ất} VN, trên đó có đ^{ỉnh} Hàm R^{ừng}, sân Ng^{âm} , sân Mây vv...

Cùng những khoanh ruộng xanh mướt bờ vòng quanh sườn núi cũ, tôi tìm th^{ấy} được một chút x^{ỉu} vùng Cát Cát xưa, đoạn đường

đều không dài lắm .

Sương mù không đặc lắm, nên pha ánh nắng có chỗ màu hồng nhạt, có chỗ lại vàng ánh như màu mặt ong.

Tôi nói với a phở, ngày tôi còn bé, mẹ tôi cho đi chơi Cát Cát để mua rau gì đó, cùng những trái bắp to hạt màu vàng, nhưng luộc thì mềm và bở ra, ăn thật ngọt và bùi lắm .

A phở lúc đầu: " Bây giờ không có và không cần nữa, người ta thích những cái khác, người ta muốn màu sắc Hanoi, Saigon, và cả bên Mỹ " .

Tôi có vẻ như đi tìm một cái bóng của mình.

Tôi thấy tôi không giống ngày xưa, và càng không giống bây giờ, buông tiếng thở dài nhìn nhìn, a phở ngô nghê thế mà cũng hiểu ra điều khó diễn tả của tôi.

Cũng chẳng nên buồn, vì thời gian là cái thước đo đúng nhất, và còn là gói thuốc nhuộm muôn màu .

Không phải như thời đệ nhất bán thế kỷ trước, người Mèo

dệt thế chỗ là để bán cho du khách, cho nghệ sĩ trình diễn, người bản địa này thích mặc đồ thời đại như quần bò, áo thun có chữ Mỹ ghi dưới hững hình ảnh rất tây phương cơ.

Chúng tôi trở lại thành phố, đi đi đúng con đường thủa thuở, từ dưới dốc lên cao, dãy nhà 2 bên đường đổi thay hoàn toàn, nhưng điều may mắn nhất, là khu nhà thờ đá vẫn hình thức vậy, chung quanh làm thêm cơ ngơi khác.

Khách quan thì Nhà Thờ Đá Sa Pa là điểm du lịch nặng ký nhất .

Chị Mỹ tôi, khi mới 4 tuổi đã được cha xứ làm lễ rửa tội ở nhà thờ đá này .

Nhà Thờ Đá ở down town Sa Pa bây giờ là viên ngọc quý, là tài sản ...duy nhất của xưa thì kêu Làng, nay kêu Phường Sa Pa ,

thuộc Thị xã Sa Pa, tỉnh Lào Cai, nơi có rộng 9274 m vuông với dân số cơ bản là 8975 người, thống kê năm 2009 , không có du khách thay đổi thường ngày .

Vào đứng ở khu Nhà Thờ Đá SA PA, tôi ngó lên cái dốc trước mặt, lưng chừng độ 2/3 con dốc là nhà ba tôi xưa, 1/3 lên đỉnh núi, và tất cả phần đất chung quanh núi là khu rừng đào cánh kép, mùa xuân hoa nở bạt ngàn như xác pháo toàn hướng ở miền xuôi.

Ngoài cửa lớn từ đường đi vào lòng nhà thờ là cội đào cổ hữu , hay cây đào cựa cựa , bởi chừng ai biết Sa Pa rành rẽ cho bằng A Phở, người tình vĩnh cửu của CHAPA trong rất xa xăm huyền thoại bản Mèo thân quen, đã mất hút...

CAO MỸ NHÂN